

NÜKLEER SANTRALIN ELEKTRİK KRİZİNE YETİŞME OLANAĞI YOK...

Çözüm Afşin Elbistan'da

Ömer ÜNVER

Eski TKİ Genel Müdür Yardımcısı

Gültekin TÜRKÖĞLU

Eski TEK Genel Müdürü

Sosyal ve ekonomik yaşantımızın sürdürülebilirliği, elektrik enerjisinin kaliteli, güvenilir ve devamlı olarak sağlanmasıyla bağlıdır.

Uzun dönemde elektrik arz projeksiyonuna baktığımızda, elektrik enerjisinin sağlanmasında ileride sıkıntılı bir döneme gireceğimiz görülmektedir. Global ekonomik kriz sürecinde elektrik talebinde yaşanan daralma sonucu şimdilik talebin karşılanmasında bir sorun görülmemekte ise de krizin etkisinin azalmasıyla talep tekrar yükselmeye başlayacak ve bugün yaşanan rahat durum sürdürülemezdir. Enerji Bakanlığı'nın 2008 yılında 207 milyar kilovat saat (kwh) olarak tahmin ettiği elektrik talebi 198 milyar kwh, 2009 yılında 195 milyar kwh olarak gerçekleşmiş, 2010 yılında ise 208 milyar kwh olmuştur. TEİAŞ'ın 2008 Haziran ayında yayınladığı Uzun Dönemli Arz Projeksiyonu Raporu'nda belirtildiğine göre yıllık yüzde 6 ile 7 arasındaki talep artışlarını 2011 yılından itibaren karşılanmanın mümkün olamayacağı belirtilmiş olmasına rağmen yaşanan ekonomik kriz nedeniyle bu durum birkaç yıl ertelenmiştir.

Kriz döneminde yaşanan bu talep azalmasından yararlanarak önümüzdeki kısa ve orta dönemde oluşacak elektrik taleplerini karşılayacak elektrik üretim projelerinin bir an önce ele alınmasında zorunluluk bulunmaktadır. Hal böyle iken bu alanda nükleer santraller dışında sektörde başkaca bir hareketlilik görülmemektedir. Oysa nükleer santrallerin uzun süreli yapım sürecindeki elektrik talebini karşılamak için baz güçte elektrik santrallerinin yapımına hemen başlanması gerekmektedir. Nükleer güç santrallerinin inşası oldukça uzun sürmektedir. İnşaat sürelerinin öngörülenden daha uzun olmasının nedeni; projelendirilmedeki olası değişikliklerdir. ABD'de inşa edilmiş olan nükleer santraller genellikle 10 yıl, bazı durumlarda da 15 yılda tamamlanabilmiştir. Finlandiya'da dünyada ilk defa yeni nesil bir nükleer santral yapımına 2005 yılında başlamış olmasına rağmen bu proje halen 3.5 yıl gecikme ile inşaatı devam etmektedir.

Afşin Elbistan'a öncelik

Baz yük özelliklerine sahip üretim tesisi olarak Afşin-Elbistan linyit santralleri diğerleri arasında önceliğe sahiptir. Şöyle ki, Afşin-Elbistan santrallerinde kullanılacak yakıt yerli kaynağımız olan linyittir. Elbistan

Havzası'ndaki linyit rezervi kapsamında, son rezerv artışları ile beraber 10 bin megavat (MW) gücünde elektrik santralını besleyecek miktarda linyit varlığı hazır bulunmaktadır. Santral projesinde de durum linyit madeninden farklı değildir. Daha önce Elbistan Havzası'nda

4x340 MW gücünde Afşin-Elbistan A Santrali ile 4x360 MW gücündeki Afşin-Elbistan B santrali tesis edilmiş ve yeterli tecrübe elde edilmiştir. Böylece gerek madenin gerek santralin projelendirilmesinde ve yapımında bir güçlük karşılaşılmayacaktır.

Havzanın bütününe önceden kurulmuş olan (A), (B) santrallerine ek olarak kurulması planlanan her biri 4x360 MW gücündeki (C), (D), (E), (F) santralleri tam kapasitede yılda 6500 saat çalıştırılacağı hesabı ile 37 milyar 440 milyon kwh elektrik enerjisi üretebilecek kapasiteye sahiptirler. (A) ve (B) santralleri ile birlikte üretilen elektrik enerjisi miktarı 55 milyar 600 milyon kwh'e erişecektir. Azami 10 yıllık bir süre içerisinde tamamlanması mümkün olan bu projeler ile elektrik üretiminde doğalgaza olan bağımlılığımız büyük ölçüde azalacağı gibi bölgede önemli istihdam olanağı da yaratılmış olacaktır. Afşin-Elbistan termik

En ekonomik proje

Bu karşılaştırmadan da görüleceği gibi Afşin-Elbistan Projesi yapılması olası diğer üretim projeleri içerisinde her bakımdan en ekonomik proje olarak gözükmektedir. Afşin-Elbistan A Termik Santrali'nin rehabilitasyonu ve baca gazı arıtma tesisi inşası, Elbistan B Termik Santrali'ni besleyecek kömür madeninin yatırımı ve yukarıda belirtilen (C), (D), (E), (F) linyit santrallerinin inşası ve sisteme bağlantı için gereken iletim hatları, kabaca 15 milyar dolara mal olacaktır.

Bu proje yalnızca elektrik üretimi ile sınırlı olarak düşünülmemeli; bir havza geliştirme projesi olarak ele alınarak Güneydoğu Bölgesi'nin sosyal ve ekonomik kalkınması için bir kilit proje olması sağlanmalıdır. Bu nedenle bu projenin rödvans yöntemi ile yapılması uygun değildir. Gerktiğinde özel sektör ile de işbirliği sağlanarak, kamu yönetiminde ve denetiminde yapılması ve çeşitli kamu kuruluşları ile özel kuruluşlar arasındaki koordinasyon ile gerekli finans temini için Hazine garantisinin sağlanmasını teminen gerekiyorsa bu projeye özel bir yasa çıkarılmalıdır.

Türkiye'nin, ekonomik kriz nedeniyle ertelenen elektrik açığı sorununu içinde bulunduğumuz yıldan itibaren hissetmesi bekleniyor. Ancak yapımı daha uzun zaman alabilecek nükleer santral ön plana çıkarken, Afşin Elbistan termik santrallerinde bir hareketlilik gözlenmiyor.

santrallerinin inşası ile ülkemizin en önemli ekonomik ve sosyal problemi olan istihdama yeni imkanı yaratılmış olmakla sınırlı kalmayacak, elektrik üretimi için gerekli linyitin üretimi ile yaratılacak katma değer yurtdışında kalacak, ekonomide gelişme hızlanacak, böylece toplumun tüm kesimlerine ekonomik faydalar sağlanmış olacaktır.

Elektrik fiyatları düşürülebilir

Tesis sürecinde yapılacak faiz ödemeleri ile 1000 MW'ı 3 milyar dolar olarak hesapladığımız Afşin-Elbistan Termik Santrali'nin elektrik üretim maliyeti yakıt ile birlikte 3.5-4 sent/kwh olacak ve elektrik fiyatlarının ucuzlamasında büyük bir rol oynayacaktır. Halen verimli bir şekilde çalıştırılan Afşin-Elbistan B Termik Santrali'nin işletme maliyeti 3 sent/kwh'i aşmamaktadır. Bu termik santral Türkiye'de en düşük maliyetle elektrik üretimi yapan termik santraldır.

1000 MW gücündeki nükleer santralin tesis bedeli nükleer tesis kuran kuruluşların bilgilerine göre inşaat dönemi faiz ödemeleri hariç 5 milyar dolar olarak ifade edilmekte, faiz ödemeleri dahil olduğunda 7 milyar dolara çıkmakta, elektrik birim maliyeti de 10 sent/kwh'den aşağı olmamaktadır. Genellikle bir nükleer santralde elektrik üretim maliyetinin 3'te 2'sini sabit tesis yatırımı oluşturmaktadır. Elektrik üretim maliyeti nükleer santral yapım maliyeti, tesisin inşaat süresi ve finansman masrafları ile yakından ilgilidir.

